



Världens gång

Redaktör: Kristian Wedel | E-post: vs@gp.se | 031-62 47 51 | Telefoni: vardagar kl 10-11

Segerstedts gåtfulla vänskap

Torgny Segerstedt stod till sin tids svenska prästerskap i ett förhållande som på det hela taget nog måste sägas sakna mer gåtfulla inslag. Det präglades i många fall av en märkbar svalka. Men den var långt ifrån obegriplig. Redan som ung teolog i Uppsala skaffade sig Handelstidningens blivande huvudredaktör i klerikala kretsar, beroende på vad man kanske kan beskriva som en konstitutiv brist på foglighet, gott om fiender, och de blev under hans år i spalterna och Göteborg inte färre.

Men han hade – inte heller det oförklarligt – bland kyrkans män också vänner. De mest kända var de som under striderna kring hans i det religionsvetenskapliga etablissemangets ögon kätterska doktorsavhandling och den professur från vilken han sedan så småningom manövrerades bort med friskt kristligt mod hade dragit sina lansar för honom: ärkebiskop Söderblom, domprost Eklund i Lund och komminister Fries i Stockholm.

De som i övrigt hörde till den pastorala supporterskaran pekar man i dag inte med samma grad av säkerhet ut. Men en var rimligen kyrkoherde Lennart Sager i Skepplanda. För honom kom Segerstedt på ett personligt plan att bli av central betydelse. Ändå är deras relation bitvis höjld i ett dunkel som alltså i sig gör den till ett undantag – och väcker en viss nyfikenhet.

En enda tryckt källa står vad den beträffar till buds: de minnes-teckningar "över under åren 1975–1980 avlidna präster i Göteborgs stift" som professor Anders Jarlert 1981 gav ut. En av de Herrens tjänare – de apostroferas i bokens titel just så – som han i den samlingen porträtterar är Lennart Sager. Och om honom lär man sig där inte bara att han var en beaktad predikant och efterfrågad själasörjare. Anders Jarlert kan också berätta hur hans utbildning något överraskande finansierades.

"Efter sin studentexamen kallades han upp till Torgny Segerstedt", som i sitt ämbetsrum på Handelstidningens redaktion "erbjöd sig bekosta kandidatens studier". Han ville på det sättet, deklarerade han, betala en tacksamhetsskuld till hans morfar. Kandidatens "avsikt att bli präst ändrade ingenting." Så "därvid blev det."

Vad Anders Jarlert inte upplyser om är vad det närmare bestämt var för en skuld som skulle regleras och som krävde en så generös postum gentjänst – med andra ord vilken roll Lennart Sagers morfar, som hette Leonard Magnus Waern och var rektor vid Högre lärarinneseminariet i Stockholm, hade spelat för Segerstedt. Men det beror som man anar bara på, bekräftar han på förfrågan, att han inte vet. Och det gör ingen annan heller. Mystiken är här rätt tät.

En som närt ambitionen att skingra den är Estrid Ancker, som under många år var Segerstedts sekreterare på Handelstidningen och som 1962 publicerade en biografi över sin chef. På Göteborgs universitetsbibliotek ligger ett brev, som hon den 6 april 1949 sände rektor Waerns dotter, Lennart Sagers mor, Ebba Sager.

”Efter sin studentexamen kallades han upp till Torgny Segerstedt”, som i sitt ämbetsrum på Handelstidningens redaktion "erbjöd sig bekosta kandidatens studier". Han ville på det sättet, deklarerade han, betala en tacksamhetsskuld till hans morfar.

Torgny Segerstedt cirka 1905.



Bild: Kamerareportage

Hon är, meddelar hon i det, på jakt efter andra epistlar. Hon har tyckt sig förstå att adressatens far varit "en av prof Segerstedts gynnare" och gissar att "detta i så fall varit under S:s studieår i Stockholm 1902 eller våren 1903 då han skrev sin avhandling färdig." Hon söker nu "primärmaterial" för en bok om S. och undrar därför om det bland rektor Waerns papper bevarats några brev från S. Hon skulle i så fall vilja låna dem för kopiering.

Ebba Sager sände henne omgående ett svar. Också det är arkiverat på UB i Göteborg. Det var dock inte riktigt vad Estrid Ancker hoppats. Någon korrespondens av det slag hon efterlyst har fru Sager inte kunnat upptäcka i rektor Waerns kvarlätskap. Hon tror att de båda herrarna "gjorde bekantskap på religionsvetenskapliga sällskapet eller möjligen Frisinnade klubben i Stockholm i början av 1900-talet" och att deras vägar dessutom

senare korsades på västkusten. Hon är medveten om att Segerstedt, som hon själv beundrade, "inte minst för hans rakryggade och modiga hållning under kriget", enligt sin egen uppfattning var hennes far stort tack skyldig. Men för vad vägar hon inte säga. Hon förmodar att rektor Waern gav honom "stöd och uppmuntran" under en tid, då han var deprimerad och kände sig orättvist behandlad.

"Men min far berörde aldrig den saken, talade endast om sitt intresse och sin sympati för T.S.", tillägger hon.

En annan som försökt lösa mysteriet är hennes barnbarn, Lennart Sagers son, Gerhard. Han och hans fem syskon hade länge undrat vad det var för familjehemlighet som dölde sig bakom historien de hört om hur deras pappa under sina universitetsår fick sin försörjning tryggad. Till sist, någon gång på 1990-talet, skrev han till Torgny Segerstedts dotter Ingrid och frågade om

hon på den punkten möjligen kunde bringa någon klarhet. – Hon svarade mig mycket vänligt, minns Gerhard Sager. Men hon visste ingenting om min farmors far. Däremot kom hon ihåg pappa. De var klasskamrater på Samskolan i Göteborg.

Vad rektor Waern betydde för rektor Segerstedt är följaktligen – och förblir väl sannolikt också – förborgat.

– Men jag är inte särskilt förvånad över att de kom bra överens, säger Gerhard Sager. Leonard Magnus Waern var en liberal med progressiva idéer och stark integritet. Han publicerade till exempel en skrift, där han med en skärpa som i de konservativa leden väckte en hel del ont blod kritiserade folkskolans katekesundervisning.

Det verkar som om Torgny Segerstedt och han hade ett och annat gemensamt.

Anders Franck